

RECENZIE

DANEK, Ján, DVOŘÁKOVÁ, Miroslava, ŠERÁK, Michal: Andragogika a vzdělávání dospělých: vybrané kapitoly.

Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2016. 169 s. ISBN 978-80-73-08694-7.

Rozvoj edukácie dospelých a s ním súvisiaca potreba hlbšieho teoretického skúmania problematiky výchovy, vzdelávania a učenia sa dospelého človeka, ako i prijatie andragogickej koncepcie teórie edukácie dospelých v 2. polovici 20. storočia sa zákonite odráža aj v náraste odbornej literatúry z tejto oblasti. Plne to platí aj pre Českú republiku a Slovensko, ktoré ešte počas spoločnej Československej republiky položili v 90. rokoch 20. storočia základy súčasnej českej a slovenskej andragogiky.

Značná časť odbornej andragogickej literatúry je určená najmä tým, čo sa pripravujú pre výkon rozličných andragogických profesií, pre študentov andragogiky, ako i účastníkom rozličných vzdelávacích kurzov, najmä budúcim lektorom a manažérom vzdelávania. Odbornú andragogickú literatúru i v podobe metodických príručiek však často využívajú mnohí manažéri vzdelávania, lektori, metodici, personalisti, poradenský a sociálno-andragogický pracovníci, aby si rozširovali svoj poznatkový obzor, rozvíjali svoje schopnosti a zručnosti.

V posledných rokoch vyšlo v Českej republike a na Slovensku viacero významných publikácií zameraných na teóriu a prax edukácie dospelých, čo však neznamená, že by potreba a záujem o túto odbornú literatúru boli nasýtené. Doteraz publikované práce z andragogiky rozvíjajú a obohacujú poznanie z oblasti edukácie dospelých, súčasne tiež vyzývajú k jej ďalšiemu skúmaniu. Predstavujú tiež originálny prístup k riešeniu problematiky zo strany jednotlivých autorov. Jednou z takýchto prác je aj publikácia dvojice autorov Miroslavy Dvořákovéj a Michala Šeráka *Andragogika a vzdělávání dospělých: vybrané kapitoly*.

Publikácia Miroslavy Dvořákovéj a Michala Šeráka *Andragogika a vzdělávání dospělých: vybrané kapitoly* má 169 strán a bola vypracovaná na základe 240 českých a zahraničných literárnych zdrojov.

Publikácia má premyslenú štruktúru. Obsahuje deväť, vnútorne ďalej štruktúrovaných, obsahovo logicky na seba nadväzujúcich kapitol. Každá kapitola bola vypracovaná jedným z dvojice autorov, okrem siedmej kapitoly, ktorú vypracovali spoločne. Autorom sa v kapitolách publikácie podarilo uplatniť rovnaký prístup k spracovaniu problematiky, vrátane podobnej štylistiky.

Prvé dve kapitoly majú všeobecnejší, uvádzajúci charakter. V prvej kapitole *Charakter andragogiky jako vědné disciplíny* sa autor zaoberá vymedzením pojmu andragogika jej ponímaniu ako vedy, systému vedných disciplín, pričom osobitnú pozornosť venuje ponímaniu andragogiky v českom a slovenskom kontexte.

Druhá kapitola *Vznik a vývoj andragogiky* prehľadným spôsobom približuje genézu vzniku a vývoja andragogiky až po jej súčasné ustanovenie ako vednej disciplíny. Kapitola je spracovaná na základe charakteristiky a interpretácií názorov na vzdelávanie dospelých najvýznamnejších osobností počnúc antickými filozofmi a končiac zakladateľmi a reprezentantmi najvýznamnejších andragogických koncepcií. Oceniť treba aj zaradenie subkapitoly *Súčasný rozvoj teórie vzdelávania dospelých*, ktorá obsahuje stručnú charakteristiku názorov súčasných významných svetových predstaviteľov teórie vzdelávania dospelých.

Tretia kapitola je venovaná historickej reflexii teoretického skúmania vzdelávania dospelých v Česku od 19. storočia po súčasnosť. Jej ťažisko je v spracovaní povojnového obdobia: rozvoj teórie ľudovýchovy, konštituovanie pedagogiky dospelých a prechod k andragogike. V kapitole možno veľmi dobre vidieť úzke previazanie rozvoja vedy o vzdelávaní dospelých s akademickými pracoviskami, so študijným odborom zameraným na problematiku vzdelávania dospelých.

Otázky týkajúce sa andragogiky ako vedy uzatvárajú štvrtá a piata kapitola. Vo štvrtej kapitole autorka vymedzuje predmet a objekt andragogiky. V subkapitole *Cieľové skupiny v edukácii dospelých* upozorňuje najmä na špecifické skupiny dospelých (znevýhodnení, rizikovní, ale i pracovníci na špecifických pozíciách a pod.) Najväčšiu pozornosť venuje cieľovej skupine seniorov. Na štvrtú kapitolu logicky nadväzuje piata, venovaná profesionalizácii v andragogike, konkrétne profesionalizácii andragogickej práce, profilu a kompetenciám andragóga.

Spracovanie šiestej kapitoly *Koncept celoživotného učení* vychádza z dokumentov významných svetových a európskych inštitúcií a organizácií (UNESCO, OECD, EÚ). Autor v nej zachytáva premeny od vzdelávacích koncepcií od 2. polovice 20. storočia po súčasnosť. Analyzuje súčasnú koncepciu celoživotného učenia a jej implementáciu do vzdelávacej politiky Českej republiky.

Siedma kapitola *Oblasti celoživotného vzdelávania a učení* sa zoberá základným vymedzením a charakteristikou jednotlivých oblastí celoživotného vzdelávania a učenia: formálne, neformálne vzdelávanie a informálne učenie. Záverečná subkapitola *Výsledky vzdelávania a učení* stručne približuje ich dve dimenzie – explicitnú a tacitnú.

Ôsma kapitola *Účast dospělých na vzdělávání* prináša štatistické porovnanie účasti dospelaj populácie na vzdelávaní v rámci EÚ a v tomto kontexte stručne objasňuje niektoré otázky motivácie a bariér vo vzdelávaní dospelých. Informačne bohaté sú kapitoly venované Medzinárodným výskumom zameraným na vzdelávanie dospelých v Českej republike.

Záverečná, deviata kapitola je venovaná aktuálnemu stavu vzdelávania dospelých v Českej republike. Autor v nej približuje vývoj vzdelávania dospelých v ČR po roku 1989, analyzuje súčasnú situáciu v oblasti vzdelávania dospelých v Českej republike na základe najmä právnych, legislatívnych dokumentov. Predmetom analýzy v tejto kapitole je vzdelávacia politika štátu, ktorá sa prejavila aj v transformácii vzdelávacieho systému, v oblasti legislatívy vzťahujúcej sa ku vzdelávaniu dospelých a k jeho podpore a financovaniu. Spracovanie takejto náročnej problematiky si nesporne vyžiadalo nielen veľmi dobrú orientáciu v predmetnej oblasti, ale aj schopnosť podložiť prezentované hodnotiace názory, závery a postoje odôvodnenými argumentmi.

Recenzovaná monografia dvojice autorov Miroslavy Dvořákovéj a Michala Šeráka *Andragogika a vzdělávání dospělých: vybrané kapitoly* predstavuje štylisticky kvalitne spracovaný odborný text, ktorý poskytuje množstvo poznatkov z vednej disciplíny andragogiky a najmä z problematiky vzdelávania dospelých v kontexte celoživotného učenia sa. I keď sa autori zamerali predovšetkým na české prostredie, oceniť treba aj ich snahu vidieť celú problematiku v širších medzinárodných súvislostiach, v korelácii s celosvetovým vývojom edukácie dospelých, jeho vedeckým skúmaním a teoretickým rozpracovaním. Autori pritom prejavili nielen vysokú odbornú rozhládenosť a vedeckú erudovanosť v predmetnej oblasti, ale priniesli aj svoj vlastný prístup k spracovaniu predmetnej problematiky, najmä pokiaľ ide o vzťah andragogiky ako vedy a vzdelávania dospelých ako predmetu a oblasti jej skúmania.

Publikácia prináša v ucelenej podobe poznatky, ktoré sú v určitej podobe obsiahnuté vo viacerých už skôr vydaných andragogických prácach renomovaných autorov a ktoré tvoria nevyhnutný základ andragogickej teórie. Prináša aj množstvo nových a rozširujúcich, doposiaľ nepublikovaných, poznatkov z českého i zahraničného prostredia. Oceniť treba aj vypracovanie *Registra*, ktorý umožňuje dobrú a rýchlu orientáciu v texte. Publikáciu *Andragogika a vzdělávání dospělých: vybrané kapitoly* možno odporučiť všetkým, čo sa zaoberajú problematikou edukácie dospelých – vedecko-výskumným pracovníkom, ako vysokoškolskú učebnicu študentom andragogiky a v neposlednom rade aj ostatným odborníkom andragogickej praxe.

Július Matulčík
Katedra pedagogiky a andragogiky,
Filozofická fakulta Univerzity Komenského, Bratislava